

G. Stanko Sivec na Srečanju pod lipami

Pastir svojega ljudstva!

Gost Srečanja pod lipami 21. aprila je bil g. Stanko Sivec, med primorskimi duhovniki pomemben pričealec. Na večeru v organizaciji Krožka Anton Gregorčič in Kulturnega centra Lojze Bratuž se je v komorni dvorani z njim pogovarjala Mira Cencič, urednica njegovega "pomembnega zgodovinskega dela" *Skozi ogenj*, ki je izšlo pri Goriški Mohorjevi družbi v jesenski zbirki in je že doživelo ponatis. Pomembno je, da znamo ceniti naše duhovnike, njihovo trpljenje in vztrajanje, njihov pogum, da so ostali pastirji svojega ljudstva, je povedala urednica. Sivec se je rodil pred 90 leti na Livku nad Kobaridom. Značilno je njegovo "otročstvo srečnih revežev", ko so bili otroci zadovoljni z vsem, kar so imeli, niso tarnali ne zaradi pomanjkanja ne zaradi trdega dela. Sivec je dozoval v znameniti trinajsti šoli po strmih bregovih Kolovrata in Matajurja, po grapah in potokih, in dosegel vitalnost, ki mu jo lahko še danes zavidamo. Z dvanajstim letom je prišel v goriško semenišče in s seboj prinesel delavnost, potrpežljivost, vztrajnost, pa tudi nekaj zdrave trme, "ni upogibal svoje hrbtenice pred nikomer, šel je skozi ogenj, ne da bi se ožgal". V letih 1947-1952 je bilo brez sodnih procesov zaprtih 18 duhovnikov, 32 jih je bilo obsojenih in kaznovanih na prisilno delo, zaporne ali denarne kazni. Veliko je nasilja, verniki so izgubljali enakopravnost. V tistem času si je mladenič z Livka upal nadaljevati svojo pot in iti v Ljubljano na bogoslovje, da bi postal pastir svojega ljudstva. Kmalu po tej odločitvi se je začela njegova pot *skozi ogenj*. Prvič je šel v spremstvu udbovcev z Livka proti Tolminu že 1949. leta. Tedaj je bil župnik g. Jožko Kragelj obsojen na smrt in tudi Sivec je hodil po hišah iskati podpise in podporo za njegovo pomilostitev. Po treh dneh ga je zgodaj zjutraj doma čakal miličnik. Peljal ga je na sedež Udbe v Tolminu. Tam so ga dali v bunker, nekdanjo klet, kjer je bil šest mesecev tudi g. Kragelj. "Na steni je z ostrim predmetom narisal livško cerkev"... V dežurni sobi so Sivca nato pustili dva tedna brez nadzora: "Verjetno so čakali, da bom ušel čez mejo, kajti Livek je bil blizu", to pa je bila "velika past". Sivec se še jasno spominja oseb, krajev, dogodkov, o katerih je na goriškem večeru živo in podrobno pripovedoval. Zaslisevali so ga in prepričevali, da bi opustil namero postati duhovnik. Dobil

je administrativno kaznen in prišel v delovno taborišče Litostro. Garali so 10 ur dnevno, imeli slabo hrano, "pri težkem delu smo se izčrpavali". Tam je bil poldrug mesec, nato je šel v Tacen, spet ga je čakalo "družbeno koristno delo": to je - brez obtožnice in brez sodbe - doletelo marsikaterega potencialnega sovražnika sistema... "Po desetih urah dela so z nami delali kot mačka z mišjo", nečloveško so jih poniževali.

Sivec je vztrajal in šel v semenišče. Junija 1951 se je pripravljaj na izpite, pa so udbovci zaprli semenišče in pregledali sobe. Našli so mu neki listič "in je bilo konec". Peljali so ga v zapor, kjer je bil devet mesecev v preiskavi. Zaslisevanja so bila ponoči. Sivca so vključili v skupino duhovnikov, ki so jih aretirali malo prej, in ga skupno z njimi dolžili špijonaže, "ko pojma nismo imeli o tem". Kako pa je bilo v samici? To lahko razume, samo kdor je to doživel. "Če nimaš vere, te strah tako pretrese, da ne veš kako in kaj... Bog mi je dal milost, da sem molil, včasih tudi po 30 rožnih vencev. Nijam nobene zasluge, a Bog ne zapusti nikogar". Moč, elan in optimizem mu je dajala tudi zavest, da so ljudje iz župnije molili zanj. Sivec je bil v preiskovalnem zaporu devet mesecev, v samici sedem, toda ne neprekinjeno. Obtožnica se je nanašala na stike s tujino, na to, da so duhovniki "ogrožali temelje socialistične Jugoslavije" itd. On je prejel tri leta strogega zaporu s prisilnim delom, nekateri sobratje pa celo do 18 let. "Po osamosvojitvi so rekli, da je to bila 'neljuba pomota'".

Po obsodbi so dali Sivca najprej na Miklošičevo, nato na Žale, kjer je bila večina duhovnikov. Na delovnih mestih so se ti zelo izkazali in pozitivno vplivali na druge zapornike. Potem je prišlo do amnestije, večinoma zaradi sprememb v zunanji politiki in razmer v Jugoslaviji. Do pomilo-

stitev je prišlo, ker je "Tito menda nameraval iti v Anglijo... Tako se je pokazal velikodušnega". *Velikim kalibrom* so znižali nekaj kazni, tisti z manjšimi kaznimi - med njimi tudi Sivec - so bili oproščeni in so šli iz zaporu. Leta 1953 je bil pri vojaki spet obsojen špijonaže, "to je bilo najhujše". Nato se je vrnil v Ljubljano v semenišče. Po prvem zaporu ni smel poslušati predavanj na teološki fakulteti. Študirati je moral doma, sam. Leta 1955 je pel slovesno novo mašo na Livku. Na praznik sv. Petra in Pavla ga je posvetil svetniški nadškof Anton Vovk. Mladi "smo videli, da je bil vedno nervozen, ko je maševal, ko je delal križe, a nismo vedeli ozadja". Šele 31. junija je imel novo mašo. Po njej je kot župnik služboval v Šempasu, na Otlici, veliko let v Bovcu, nazadnje je prišel v Prvačino.

Knjiga opisuje prav otroštvo in "pot skozi ogenj" do nove maše. "Pisana je zelo prijetno in odkrito", je dejala Mira Cencič. Doživetja so opisana objektivno, avtor se je poglobil tudi v sojetnike. Razumevajoče je gledal na tiste, ki niso zdržali krivic in trpljenja in so priznali tudi stvari, ki jih niso opravili; razumevajoče je gledal na zaslisevalce, ki so s svojim položajem hoteli doseči potrditev samega sebe, lažni občutek večvrčnosti. Avtorja "ves čas spremlja nekako zaupanje v pravico, v Vsemogočnega, v zmago dobrega, tako da vidi celo v krivicah neko korist pri osebnem dozorevanju, potrpežljivosti, vztrajnosti in duhovni moči. Vse skupaj preveva evangelijski nauk ljubezni, tolažbe in upanja. Zato je res vredno knjigo prebrati in tudi spraviti za spomin naslednjim rodovom, da bodo vedeli, kaj je bila resnica, kaj so naši duhovniki prestali, da bi bili pastirji svojega ljudstva", je še dejala zgodovinarica.

G. Sivec, ki je tudi na prijetnem goriškem večeru pokazal, kako je pri svoji častitljivi starosti neverjetno bister, duhovno moder in svež, sploh pa umirjen in tudi duhovit, je v pogovoru z občinstvom še spregovoril o škofijskem upravitelju Mihaelu Torošu in njegovi "zelo kočljivi vlogi", o hudih pritiskih in o logiki hudobije itd. Vrhunec srečanja pa je bil njegov poziv navzočim, da bi bili "pričevalci z doslednim življenjem", da bi ne sovražili, da bi odpustili, in to tudi tistim, ki nas na najhujši način preganjajo... "Nikogar ne sovražim. Če bi g. Roter prišel k meni k spovedi, bi mu dal odvezo, če bi se resnično kesal. In v nebeškem kraljestvu bi se lepo veselila celo večnost"!